

Forstå dit æg

Alle hunfugle lægger æg, men der skal en hanfugl og mange dages rugning til, for at der kommer fugleunger. Et fugleæg består af æggeskal, en hinde, en æggehvide, en æggeblomme og en hvid plet, der bliver til fugleungen, hvis ægget er befrugtet.

Fugle i naturen lægger deres æg om foråret. Et æg indeholder alt, hvad der skal til, for at udvikle en fugleunge: Næring, beskyttelse og mulighed for at trække vejret. Det kræver bare varme og tid.

Blommen fungerer som en madpakke fyldt med fedtstoffer, vitaminer og proteiner. Jo mere udviklede ungerne er ved klækning, desto større har blommen typisk været. Fugle som ænder og høns, hvis unger skal kunne gå eller svømme og finde føde kort efter, at de er kommet ud af ægget, lægger æg med ekstra store blommer.

Æggehviden beskytter fosteret, sørger for at der ikke kommer bakterier ind i blommen og holder blommen fast midt i ægget, så fosteret ikke tager skade under rugningen.

Skallen er hård, men ikke tæt. Den er dækket af små porer, der gør det muligt for fosteret at 'ånde'. Skallen er både et skjold og et åndedrætsorgan i ét. Skallen dannes over ca. ét døgn inde i hunfuglens krop, og først til allersidst dannes der farver og mønstre udenpå skallen.

Når ægget er lagt, skal det holdes varmt, så fosteret kan udvikle sig. Hos de fleste fugle ruger hunnen, men hos nogle arter deles forældrene om opgaven. Små sangfugle som blåmejse og rødhals ruger i ca. 12-14 dage, mens store fugle som svaner og store rovfugle kan ruger i op mod 35-40 dage. Under rugetiden vender fuglen jævnligt æggene med næbbet for, at fosteret udvikler sig jævnt og ikke klæber fast til skallen.

AKTIVITET

IDÉ: NATURVEJLEDER MAJ LAURBERG
JENSEN, RANDERS NATURCENTER

Inden i ægget

Undersøg i fællesskab hvordan et æg er bygget op. Brug hønseæg og tal om, at æg fra vilde fugle er bygget op på præcis samme måde.

Sæt fotobakker ud på jorden, og lad børnene sidde i cirkel rundt om bakkerne, så alle kan få fingrene i æggene. Børnene kan godt være et par stykker sammen om ét af hvert slags æg. Læg et par æg i hver bakke og lad børnene slå dem i stykker og mærke på det hele.

Snak om de forskellige dele. Skallen er hård for at passe på kyllingen, når fuglemor ligger på det. Men alligevel fuld af lufthuller, så der kan komme ilt ind til kyllingen.

Lad børnene gætte, hvilken del af ægget, der bliver til kyllingen. Fortæl at æggeblommen er kyllingens madpakke og æggehviden er en gelé, der beskytter kyllingen, mens den vokser. Den lille hvide plet, kimpletten, som man nogle gange kan se på blommen, bliver til kyllingen, hvis ægget er befrugtet.

Med og uden æggeskal: Måske kan I se lidt af den hinde, der sidder på indersiden af æggeskallen, når ægget er slået i stykker. Æggeskallen er lavet af kalk, og hvis man lægger ægget i eddike, vil eddiken opløse æggeskallen, så den bløde hinde er det eneste, der holder ægget sammen.

Lad børnene undersøge eddikeæggene. Tal om, hvordan et æg fungerer og få børnene til at hjælpe med at give svarene. Husk køkkenrulle eller viskestykker, så børnene kan tørre fingrene af undervejs. I skal også helst have adgang til vand, så alle kan få vasket hænder efter aktiviteten.

I skal bruge: Hønseæg (hele æg til at slå i stykker og klargjorte bløde æg, der har ligget i eddike). Fotobakker til at slå æg ud i. Skål. Eddike. Køkkenrulle eller viskestykker til at tørre fingrene i undervejs.

Sådan opløses den hårde skal: Dagen før lægges æggene i en skål med eddike. Til otte æg skal du bruge ca. 1 liter eddike. Hvis der er for mange æg til mængden af eddike, vil skallen kun blive delvist opløst. I så fald hælder du bare den gamle eddike fra og toppe op med ny frisk eddike.

Ægget kom først

Æg fra
dompap.
Foto: Verner
Frandsen.